Muistio

Työelämä
Vesa Rantahalvari

16.10.2024

Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaaliturvarahastojen säästöjen valtion ja kuntien talouden vahvistamiseen ohjaamista ja sairauspäivärahan muutoksia koskevaksi lainsäädännöksi (HE 123/2024 vp)

1. Sosiaaliturvarahastojen säästöjen kanavointi

EK katsoo, että hallituksen esittämää kanavointia ei tule toteuttaa. Julkinen talous vahvistuu alkuperäisen tavoitteen mukaisesti ilman kanavointiakin.

Kysymys hallitusohjelman mukaisten säästöpäätösten vaikutuksesta julkisen talouden kokonaisuuteen tulee **ensisijaisesti** ratkaista seuraavalla tavalla.

Työperusteisen sosiaaliturvan vakuutusmaksut on tarkoitettu ansiosidonnaisten etuuksien rahoittamiseen, eikä sosiaalivakuutusmaksuja käyttää muun julkisen talouden vahvistamiseen.

Työttömyysvakuutusmaksuja alennetaan nykysäännöin hallitusohjelman toteuttamisen seurauksena 942 miljoonaan euroa vuodessa. Tämä summa on lakiluonnoksessa todetun työryhmän arvio hallitusohjelman toteuttamisen aiheuttamasta työttömyysvakuutusmaksujen alennusvarasta (katso työryhmän raportti kappale 4.1 sivu 42).

Ottaen huomioon työttömyysvakuutusmaksujen verovähennysoikeus, työn verotuksen keventymisen työllisyyttä vahvistava vaikutus ja julkisen sektorin työnantajien velvollisuus maksaa työnantajan työttömyysvakuutusmaksua, julkinen talous vahvistuu ilman erityisiä kanavointitoimia 536 miljoonalla eurolla vuodessa. Työryhmän laskelmien mukaan 37 prosenttia työttömyysvakuutusmaksujen alennuksesta vahvistaa julkista taloutta välittömästi ja välillinen vaikutus on 20 prosenttia maksunalennuksesta (katso työryhmän raportti luku 5, sivut 46-49).

Työttömyysvakuutusmaksua alennettiin vuodelle 2024 hallitusohjelman toteuttamisen seurauksena 0,2 prosenttiyksikköä. Vuodelle 2024 ansiotuloverotuksen indeksitarkistusten mitoitusta muutettiin siten, että työttömyysvakuutusmaksun alennusta vastaava osuus noin 146 miljoonaa euroa kanavointiin valtiontaloutta vahvistamaan. Kun huomioon otetaan myös työttömyysvakuutusmaksun verovähennysoikeus, valtiontalous vahvistui yhteensä 200 miljoonalla eurolla.

Hallitusohjelman taulukoista on laskettavissa, että hallituksen tavoitteena on julkisen talouden vahvistaminen työttömyysturva- ja aikuiskoulutusetuusmuutoksilla 734 miljoonalla eurolla. Sama 734 miljoonan euron summa on kirjattu hallituksen budjettiriihen pöytäkirjamerkintöihin.

Edellä todettu huomioiden tämä tavoite toteutuu ilman lisätoimiakin. Julkisen talouden vahvistumisen kannalta olennaista on lopputulos. Vaikutusarvioinnissa on otettava huomioon työttömyysvakuutusmaksujen alennuksen välilliset vaikutukset kuten työryhmän raportin kappaleessa 5.1.4 (sivut 50-51) todetaan. Hallitusohjelmassakin yhteensä runsaan 6 miljardin euron tasapainotustavoite sisältää välittömät (suorat)

vaikutukset sekä välilliset (rakenteellisten toimien) vaikutuksen julkisen talouden vahvistumiseen.

Kuten hallituksen esityksestäkin käy ilmi, hallitus esittää, että kanavointi toteutettaisiin etupainotteisuuden takia suurempana, kuin mitä sosiaaliturvarahastojen menot supistuvat lainmuutosten takia. ***Toissijaisesti*** EK katsoo, että etupainotteisuuspulma tulee poistaa siten, että valtio tilittää ylimääräisenä keräämänsä reilut 200 miljoonaa sosiaalivakuutusrahastoihin. Esimerkiksi työttömyysturvan rahoituslakiin on helposti lisättävissä ylimääräinen kertaluonteinen valtionosuus työllisyysrahastolle. Hallituksen lakiesityksessä mainitsema työnantajien ja palkansaajien erilainen kohtelu ei ole kestävä peruste etupainotteisuuden poistamisesta luopumiselle.

2. Sairauspäivärahan tarkistaminen

Hallitus kertoo tavoittelevansa julkisen talouden vahvistamista tarkistamalla sairauspäivärahan laskusääntöä. ***Tältä osin EK:lla ei ole huomauttamista hallituksen ehdottamaan.***